

5. Якубенко В. *Учити пізнавати, любити, бегети природу. Дошкільне виховання.* 2008. № 6. С. 12-13.
6. Яновська О. П. *Дидактичні ігри в дитячому садку.* К.: Основа, 1975. 123 с.
7. Яришева Н. Ф. *Методика ознайомлення дітей з природою: навч. посібник.* К.: Вища школа, 1993. 255 с.

УДК 373.2.016:81'233]:37.064.1

Новоселецька Н. І.

ЗДО (ясла-садок) «Веселка» м. Хорола

Ковалевська Н. В.

*Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛІВ З БАТЬКАМИ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗДО

У статті висвітлено значення взаємодії вихователів закладу дошкільної освіти з батьками дітей, які відвідують ЗДО. Основна увага присвячена характеристиці форм взаємодії з батьками з розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Автори звертають увагу на значення способів взаємодії: залучення батьків до мовленнєвого розвитку дошкільника, постійний зворотній зв'язок з родиною та дають характеристику традиційним та нетрадиційним формам співпраці.

Ключові слова: *діти дошкільного віку, мовленнєвий розвиток дошкільника, форми взаємодії, традиційні форми взаємодії, нетрадиційні форми взаємодії.*

Актуальність дослідження. Організація взаємодії вихователів закладів дошкільної освіти з батьками вихованців набуває особливого сенсу, оскільки вони мають різні уявлення щодо її сутності. Вихователі розуміють взаємодію як допомогу батькам, сприяння підвищенню виховного потенціалу родин, формуванню у батьків навичок ефективної співпраці з власною дитиною. Батьки ж сприймають діяльність вихователів як один із напрямів комунікації, який є допоміжним у сумісному рішенні комплексних проблем розвитку дітей, часто оцінюючи подібні ініціативи педагогів як втручання повчального характеру. Від ступеня порозуміння між батьками й вихователями залежатиме успіх всебічного розвитку дошкільника, зокрема мовленнєвого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Можливість і успішність використання різноманітних форм роботи з батьками в умовах закладів дошкільної освіти доведено численними психологічними й педагогічними дослідженнями, проведеними Т. Ф. Алексєєнко, Л. В. Калуською, О. Л. Кононко, О. С. Поляковою.

Окремі аспекти загальної проблеми взаємозв'язку сім'ї та дошкільного закладу у формуванні особистості дитини висвітлено у працях Е. П. Арнаутова, Л. В. Загик, В. В. Іванова, В. Котирло, Т. Кравченко, Т. Кулікової, С. Ладивір, Н. Лисенко, Т. Маркової, В. Нечаєвої, Л. Островської, Л. Пелипенко, Ю. Хямяляйнен та інших.

Різні аспекти проблеми розвитку мовлення дітей дошкільного віку досліджували психологи, психолінгвісти, дефектологи, педагоги, лінгводидакти, серед яких А. М. Богуш, Н. В. Гавриш, І. І. Дичківська, Л. І. Айдарова, М. І. Жинкін, М. С. Вашуленко, О. М. Гвоздєв, Л. О. Калмикова, Г. І. Ніколайчук, В. К. Орфинська, Л. Г. Федоренко, О. О. Леонтєв, М. І. Пентиліук, Л. Скуратівського, Г. Шелехової, О. С. Ушакова.

Мета: полягає у здійсненні аналізу традиційних та нетрадиційних форм взаємодії вихователів з батьками з розвитку мовлення в умовах сучасного ЗДО.

Виклад основного матеріалу. Сім'я у сучасному суспільстві розглядається як інститут первинної соціалізації дитини. Батьківство має соціокультурну природу і характеризується системою приписаних культурою і суспільством норм і правил, що регулюють розподіл між батьками функцій догляду за дітьми та їх виховання в сім'ї. Батьки несуть відповідальність перед суспільством за організацію системи умов, відповідних віковим особливостям дитини на кожному із ступенів розвитку і забезпечують оптимальні можливості її особистісного і розумового зростання.

Одна з основних умов нормального розвитку дитини і, в подальшому, успішного навчання в школі – своєчасне і повноцінне формування мовлення в дошкільному дитинстві. Як показує практика, для повноцінного мовленнєвого розвитку дошкільників, необхідна тісна взаємодія ЗДО і сім'ї, так як найкращі результати відзначаються там, де педагоги і батьки діють узгоджено. Йому передують цілеспрямована робота педагогів, в процесі якої батьки епізодично включаються в життя групи, долучаються до проблем своїх дітей.

Одним із напрямків співпраці батьків і ЗДО є мовленнєва підготовка дошкільників. Успіх взаємодії батьків і вихователів, а отже позитивний вплив на розвиток мовлення дитини значною мірою будуть залежати від взаємостосунків, які складатимуться між вихователем і батьками дітей. Важливою рисою роботи з розвитку мовлення в умовах сучасного ЗДО є взаємодія педагогічного колективу з родинами вихованців.

Основними завданнями взаємодії педагогів і батьків з питань мовленнєвого розвитку дошкільників []:

- об'єднання зусиль дорослих для забезпечення успішного мовленнєвого розвитку кожної дитини;

- показ найбільш ефективних методів і прийомів роботи мовленнєвого виховання;
- розкриття можливості перенесення отриманих педагогічних знань в умови сімейного виховання;
- формування у батьків бажання і вміння спілкуватися з дітьми, правильно реагувати на проблеми (допомагати долати їх) і досягнення дітей (радіти успіхам).

Для досягнення єдиної мети, взаємодія передбачає не тільки розподіл завдань між учасниками процесу, а й зворотний зв'язок. Щоб батьки могли активно впливати на мовленнєвий розвиток дитини в дитячому садку, їх знайомлять з програмою розвитку мовлення дошкільнят в кожній віковій групі.

Вихователі закладу дошкільної освіти мають дібрати такі форми співпраці, які б давали найкращий результат. Форми взаємодії педагогів і батьків – це такі способи організації їх спільної діяльності, які ефективно впливають на мовленнєвий розвиток особистості дошкільника.

Форми батьківської просвіти розрізняються за:

- місцем проведення (у сім'ї, на нейтральній території, у закладі, на вулиці);
- характером спілкування (безпосереднім та опосередкованим, усним, письмовим, за допомогою технічних засобів зв'язку, із поєднанням видів спілкування);
- участю членів сімей (вся сім'я, обидва батьки, мати чи батько з дитиною, матері, батьки);
- кількістю сімей (індивідуальні, групові, масові або колективні);
- тривалістю (разові, короточасні, постійнодіючі, пульсуючі);
- змістом (формування знань та умінь; батьківських якостей і рис; правильного ставлення до дитини);
- метою (обслуговуючі, реабілітаційні, профілактичні, супроводжуючі); – впливом на сім'ю (ознайомлюючі, спонукальні, перетворювальні).

До традиційних форм взаємодії дошкільного навчального закладу з родинами належать:

- колективні – батьківські конференції, тематичні зустрічі за «круглим столом», засідання батьківського комітету, дні відкритих дверей, створення групи батьків-порадників (консультантів), перегляд ранків, спільні свята (у тому числі й родинних), спортивні змагання (сімейні), активний відпочинок у вихідні дні (дні здоров'я) тощо.
- групові – консультації, практикуми, школа молодих батьків, – гуртки за інтересами, вечори запитань та відповідей, зустрічі з цікавими людьми – вчителями, логопедами, лікарями, психологом, юристом, людьми творчих професій тощо;

- індивідуальні – вступне анкетування, попередні візити батьків– з дітьми до ЗДО, співбесіди, консультації, відвідування педагогами своїх вихованців удома, телефонний зв'язок, електронне листування тощо;
- наочно-письмові – батьківські куточки, тематичні стенди,– ширмочки, планшети, папки-пересувки, дошки оголошень, інформаційні листки, тематичні виставки, анкетування, скриньки пропозицій, родинні газети, індивідуальні зошити, неформальні листи, педагогічна бібліотека, запрошення, вітання тощо.

Вибудовуючи взаємодію з батьками, варто розвивати і використовувати традиційні форми, ставлячи до них такі вимоги, як затребуваність, оригінальність, інтерактивність.

У сучасних ЗДО використовуються наступні нетрадиційні форми співпраці з батьками: мовні театралізовані свята, мовні газети, журнали, ігротеки, сімейні газети, звітні концерти, батьківські клуби, тренінги ігрової взаємодії, інтерактивні виставки, вікторини, конкурси, спільні заняття, проектна діяльність, презентації.

Одна з найбільш ефективних форм взаємодії з батьками з мовленнєвого розвитку – це мовленнєве театралізоване свято. Театрально-ігрова діяльність поєднує велику кількість засобів і способів розвитку мовленнєвих здібностей дітей. Мовленнєвою основою свята стає матеріал, що готувався разом з дітьми вдома: інсценування вірша, казки, оповідання. Дитина є активною від природи, вона любить не тільки слухати казки, а й діяти, творити. Основним моментом творчої театралізованої гри є виконання ролі. В процесі гри дитина створює образ дією, словом, що дає їй можливість активно розвивати мовленнєву діяльність.

Батьки звикають до мовлення своїх дітей і не помічають в ньому недоліків, а отже, не допомагають їм засвоювати правильне мовлення. Ми вважаємо, що слід показувати батькам у спільній діяльності з дітьми, як правильно формувати мовлення дітей, роз'яснити їм необхідність закріплення досягнутого і як важливі партнерські відносини батьків зі своїми дітьми.

В сучасних ЗДО один раз в тиждень в другій половині дня для батьків проводиться ігротека. Її мета – демонстрація отриманих дітьми, умінь, уявлень на ігровому матеріалі. Батьків знайомлять з різними мовленнєвими іграми. Батьки беруть активну участь в грі з дітьми.

За рекомендацією педагогів батьки вводять в життя сім'ї гру «Я дарую тобі слівце», мета – розширити словник дітей. Діти приносять в групу подаровані слова і знайомлять з ними своїх друзів. Батьки беруть участь в створенні домашньої ігротеки. Даний вид роботи не вимагає спеціальних матеріалів і посібників. З огляду на велику завантаженість батьків домашніми справами і накопичену

до кінця дня втому, пропонуються «Ігри на кухні». Ігрові вправи для розвитку дрібної моторики: «Попелюшка», «Чарівні палички». Ігри на збагачення словника. «Чарівні слова» (Які слова можна «вийняти» з борщу? Вінегрету? Кухонної шафи? Плити?), «Відгадай-но», «Докажи слівце». Ігри на розвиток граматичної будови. «Кухарчуки». (Приготуємо сік з яблук (яблучний), пиріг з риби (рибний), варення з малини (малинове) і т.д. Ігри на розвиток складової структури. «Плутанина»(Жили-були слова. Одного разу вони веселилися, танцювали і не помітили, що переплуталися. Допоможи словами розплутатися. Слова: Босака (собака), ловосся (волосся), Лекосо (колесо), тибочо (чоботи і т.д.). Такі ігри не віднімуть у батьків багато часу і не вимагають спеціальної підготовки. А щоденне їх застосування буде неоціненним для розвитку мови дитини, і покажуть дитині зацікавленість батьків її проблемами і ще більше зміцнить їх взаємини.

Мовна газета – ця форма взаємодії педагогів з сім'ями популярна як у дітей, так і у батьків. Зміст газет визначається актуальними на даний момент питаннями мовленнєвого розвитку дітей конкретної групи і може бути присвячено вирішенню одному з мовленнєвих завдань. У молодших і середніх групах можуть бути такі теми як «В гостях у слова», «Поговори зі мною, мама.». У старших групах – «Розумничок», «Як красиво говорить, немов річечка дзюрчить» та інші. Обов'язковою умовою випуску мовних газет є їх інтерактивний характер. Інтерактивність полягає в тому, що матеріал, розміщений в газеті, спонукає батьків до активної взаємодії з дітьми і педагогами, припускає зворотний зв'язок. Оформлятися газети можуть на стендах, у вигляді книг, журналів, папок-пересувок.

Ефективною формою взаємодії «педагог-батько-дитина» в умовах сучасних ЗДО стала проектна діяльність. Вона передбачає активну співпрацю дітей і дорослих, сприяє розвитку творчості в різних видах пізнавально-мовленнєвої діяльності, забезпечує сучасний інтегрований підхід у вихованні та навчанні дітей. Беручи участь в розробці і реалізації проекту, батьки стають безпосередніми учасниками навчально-виховного процесу і починають усвідомлювати свою роль в ньому. Темі і зміст проектів визначаються педагогами спільно з дітьми та батьками на основі визначення актуальних завдань розвитку дітей конкретної групи, дитячих інтересів. Наприклад, у проекті «Казка в нашій родині» створюється альбом з улюбленими казками, малюнками, фотографіями, статтями про те, як книги допомагають у вихованні дітей, які цікаві слова і вирази в них зустрічаються. Проект «Чудо пальчики» дозволить батькам усвідомити значення розвитку дрібної моторики руки дитини для мовленнєвого розвитку і активно включиться в виготовлення посібників для тренування рук з

підручного матеріалу, проявляючи свою творчість. Обов'язковою умовою реалізації всіх проектів є активізація мовленнєвої діяльності дітей, спільна мовленнєва творчість. Проекти розраховані на значний відрізок часу. Завершувати проект пропонується презентацією, яка передбачає випуск газет, альбомів, організацію виставок, свято. Дорослі та діти демонструють результат своєї діяльності, радіють досягненням один одного.

Висновки. Включення батьків у педагогічний процес є найважливішою умовою повноцінного мовленнєвого розвитку дитини. Освітньо-виховний вплив складається з двох взаємопов'язаних процесів – організації різних форм взаємодії з батьками та змістовно-педагогічної роботи з дитиною. Такий підхід до виховання дітей в умовах ЗДО забезпечує безперервність педагогічного впливу. Жодна розвиваюча програма не може дати повноцінних результатів, якщо вона не вирішується спільно з сім'єю, якщо в дошкільному закладі не створені умови для залучення батьків до участі в освітньо-виховному процесі. Оволодіння дитиною мовленням успішно відбувається тоді, коли з нею займаються не тільки в закладі дошкільної освіти, а й в родині.

Список використаних джерел

1. Богуш А.М. *Мовленнєвий портрет п'ятирічної дитини. Дошкільне виховання.* 2013. №7. С. 6 – 10.
2. Богуш А.М., Гавриш Н. *Оптимізація мовленнєвої роботи з дітьми в розвивальному середовищі дошкільного навчального закладу. Дошкільне виховання.* 2012. №10. С. 5 – 9.
3. Евдокимов Е. С. *Педагогическая поддержка семьи в воспитании дошкольника.* – М. : ТЦ Сфера, 2008. 96 с.
4. Залізник А. М. *Підготовка майбутніх вихователів до роботи з батьками з розвитку мовлення дошкільників. Педагогічний дискурс.* 2011. № 10. С. 162-166.
5. Піроженко Т.О. *Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника.* Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.
6. *Развиваем речь детей: секреты сотрудничества.: Практическое пособие по взаимодействию детского сада с семьей.* Фонд «Развития через образование» Тольятти, 2007
7. Трубавіна І. М. *Зміст та форми просвітницької роботи з батьками : [науково-метод. матеріали для працівників соціальних служб, учителів, соціальних педагогів, студентів педагогічних вузів].* К. : УЦДССМ, 2000. 88 с.